

โรงพยาบาลราชวิถี

การสูบบุหรี่กับโรคเบาหวาน

นพ.สมคิด อุ่นเสมอธรรม

งานโรคปอด กลุ่มงานอายุรศาสตร์

โรงพยาบาลราชวิถี

องค์ประกอบของควันบุหรี่

Acetone	น้ำยาล้างเล็บ
Ammonia	น้ำยาล้างห้องน้ำ
Arsenic	ยาเบื่อหนู
Benzopyrene	ควันจากเครื่องยนต์ดีเซล
Carbonmonoxide	ก๊าซจากควันท่อไอเสีย
DDT	ยาฆ่าแมลง
Formaldehyde	น้ำยาบอคงศพ
Hydrogen cyanide	ก๊าซที่ใช้ในการประหารชีวิต
Naphthalene	ลูกเหม็น
Nicotine	ยาฆ่าแมลง
Toluene	สารละลายที่ใช้ในโรงงาน

les of chen
l-hand smk

องค์ประกอบของคว้นบุหรื

นืโคติน

- เป็นสารที่มีฤทธิ์เสพติด สูบแล้วติด
- เมื่อสูดคว้นเข้าไป เพียง 6-10 วินาที นืโคตินจะเข้าสู่สมอง
- ระยะแรกออกฤทธิ์กระตุ้นสมองทำให้รู้สึกสบายใจคลายเครียด
- ระยะต่อมาจะกดระบบประสาท ทำให้รู้สึกเครียด

นิโคติน

- ก่อให้เกิดการหลั่งสาร **Epinephrine** ทำให้
  1. ความดันโลหิตสูงขึ้น
  2. หัวใจเต้นเร็วขึ้น
  3. หลอดเลือดแดงหดตีบตัน
  4. เพิ่มไขมันในเลือด
- เกิดการทำลายของเยื่อบุชั้นในของหลอดเลือดทำให้เกิดโรคหลอดเลือดหัวใจ

องค์ประกอบของคว้นบุหรื

ทาร์ หรือน้ำมันดิน

- มีอยู่ในใบยาสูบ
- เป็นคราบเหนียวที่ทำให้เล็บมีสีเหลือง
- เป็นสารก่อมะเร็ง
- ร้อยละ 50 ของทาร์จะจับอยู่ที่ปอด

องค์ประกอบของคว้นบุหรื

- ▣ คาร์บอนไดซัลไฟด์ : ทำให้ผนังเส้นเลือดแดงหนาและแข็งขึ้น
- ▣ คาร์บอนมอนอกไซด์ : ก้าซนี้จะขัดขวางการดำเลียงของออกซิเจนของเม็ดเลือดแดง ทำให้ร่างกายได้รับออกซิเจนน้อยลง

องค์ประกอบของควันทูหรือ

- ▣ ไฮโดรเจนไซยาไนด์ : ก่อให้เกิดอาการไอ มีเสมหะ หลอดลมอักเสบเรื้อรัง
- ▣ ฟอร์มัลดีไฮด์ : เป็นสารก่อมะเร็งอย่างแรง

ไนโตรเจนไดออกไซด์ (Nitrogen dioxide)

ก๊าซพิษทำลายเยื่อหุ้มหลอดลมส่วนปลาย และถุงลม
ทำให้ผนังถุงลมบางโป่งพอง ถุงลมเล็กๆหลายอันแตก
รวมกันเป็นถุงลมใหญ่ ทำให้เกิดโรคถุงลมโป่งพอง

แอมโมเนีย (Ammonia)

มีฤทธิ์ระคายเคืองเนื้อเยื่อ ทำให้แสบตา
แสบจมูก หลอดลมอักเสบ ไอมีเสมหะมาก

ผลกระทบของ**ควันบุหรี่**
ต่อสุขภาพกาย

คว้นบุนหรัทำใหั

- เกิดโรคมะเร็ง
- โรคถุงลมโป่งพอง
- โรคหัวใจและหลอดเลือด
- โรคแทรกคนตั้งครรรภ์
- โรคทางเดินหายใจ

ควัันบุหรีกับโรคเบาหวาน

- ▣ ควัันบุหรีเสี่ยงต่อการเป็นเบาหวานประเภท 2 สูงถึง 2 เท่า ทั้งคนที่สูบบุหรีและคนที่ได้รับควัันมือสอง ยิ่งได้รับควัันมือสองมากยิ่งเสี่ยงมาก
- ▣ ความเสี่ยงต่อการเป็นเบาหวานนี้สูงขึ้นในคนที่เคยสูบบุหรี และผู้หญิงที่ได้รับควัันมือสองอย่างต่อเนื่อง 12%

ควันบุหรี่กับโรคเบาหวาน

- Cigarette Smoking increases inflammation in the body
- Causes oxidative stress combine with oxygen in the body to damage to cells
- Both inflammation and oxidative stress related to an increased risk of diabetes

ควันบุหรี่กับโรคเบาหวาน

- Smokers are 30–40% more likely to develop type 2 diabetes than nonsmokers
- Diabetes who smoke have trouble with insulin dosing and with controlling their disease
- More cigarettes you smoke, the higher your risk for type 2 diabetes

ควันบุหรี่กับโรคเบาหวาน

Smokers with diabetes have higher risks for serious complications, including:

- Heart and kidney disease
- Poor blood flow in the legs and feet that can lead to infections, ulcers, and possible amputation
- Retinopathy

การติดบุหรี่เป็นการติด 2 ทางร่วมกัน คือ ทางร่างกายและทางจิตใจ

วิธีต่อสู้กับการติดทางร่างกาย คือ

1. หยุดสูบบุหรี่ให้ได้สัก 2-3 สัปดาห์
2. ปรึกษาช่วย

วิธีต่อสู้กับการติดทางจิตใจมีหลายวิธี คือ

1. หลีกเลี้ยงสิ่งชั่วๆ
2. เบี่ยงเบนความสนใจ
3. เสริมสร้างกำลังใจ
4. หาวิธีอื่นๆในการจัดการกับความเครียด
5. กำหนดวันที่จะหยุดสูบบุหรี่

เมื่อคุณหยุดสูบบุหรี่

- **2 สัปดาห์ - 3 เดือน**

การไหลเวียนของโลหิตเริ่มดีขึ้น การทำหน้าที่ของปอดดีขึ้นถึง 30 %

- **1 - 9 เดือน**

อาการไอ อาการบวมของโรคไซนัส เมื่อยล้า และอาการหายใจขัดลดลง มีการเกิดขึ้นใหม่ของขน **cilia** ในปอด ซึ่งทำให้ประสิทธิภาพการทำความสะอาดปอดเพิ่มขึ้น และลดสภาวะการติดเชื้

พฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่

- พฤติกรรมการสูบบุหรี่ที่เป็นนิสัยความเคยชิน
- พฤติกรรมการสูบบุหรี่ที่ขาดไม่ได้เนื่องจากติดสารนิโคติน
- พฤติกรรมการสูบบุหรี่เนื่องจากความเครียด

แนวทางหลักในการบำบัด

- ผู้ใช้ยาสูบเป็นประจำและมีประสงค์จะหยุดยา **5 As**
- ผู้ใช้ยาสูบเป็นประจำแต่ยังไม่มีประสงค์จะหยุดยา

MOTIVATION INTERVENTION

- ผู้ที่เคยใช้ยาสูบและเพิ่งเลิกยาสูบมาได้ไม่นาน

RELAPSE PREVENTION INTERVENTION

ผู้ที่ประสงค์จะหยุดยา

5 As

- ASK   ถาม   :   สูบบุหรี่หรือไม่
- ADVISE   แนะนำ   :   ให้เลิกสูบบุหรี่
- ASSESS   ประเมิน   :   ความมุ่งมั่นในการพยายามเลิก
- ASSIST   ช่วย   :   ให้สามารถถอดบุหรี่ได้
- ARRANGE   จัดการ   :   ติดตามผล

ASK

- ซักประวัติการสูบบุหรี่
  - สูบ / ไม่สูบ
- บันทึกพฤติกรรมการสูบบุหรี่
  - สูบประจำ / สูบเป็นครั้งคราว / ไม่เคยสูบ
- หรือติดสติ๊กเกอร์สถานะการสูบบุหรี่บนแฟ้มผู้ป่วย

ADVISE

- แนะนำ / กระตุ้นให้ผู้สูบบุหรี่เลิกสูบบุหรี่
  - ความสำคัญ / สุขภาพความเจ็บป่วย
  - ความช่วยเหลือจากบุคลากรทางการแพทย์
  - ความสูญเสียทางเศรษฐกิจ
  - ผลกระทบต่อบุคคลรอบข้าง

ASSESS

- ประเมินเพื่อค้นหาผู้ต้องการเลิกสูบบุหรี่
  - ต้องการเลิก : จัดดำเนินการให้
  - Intensive Treatment : Intensive Intervention
  - ยังไม่คิดจะเลิก : กระตุ้นให้ลองเลิก
  - ผู้ป่วยกลุ่มพิเศษ : พิจารณาเฉพาะเป็นราย ๆ ไป

ASSIST

- ช่วยวางแผน (Help patient with quit plan)
  - กำหนดวันที่จะเลิกบุหรี่ : 2 สัปดาห์
  - ครอบครัว เพื่อน เพื่อนร่วมงาน : เข้าใจ สนับสนุน
กำลังใจ
  - อาการที่อาจเกิดขึ้นและวิธีแก้ไข : เครียด อาการขาด
นิโคติน
  - สิ่งแวดล้อม : ที่เขี่ยบุหรี่ บรรยากาศ

ASSIST

- Provide Practical Counseling
  - ปัญหา กิจกรรม ที่เพิ่มความเสี่ยงในการสูบบุหรี่ / กลับมาสูบใหม่
  - Alcohol
  - คนรอบข้างที่ยังสูบบุหรี่อยู่

ASSIST

- Provide Intratreatment Social Support
  - กระตุ้นให้กำลังใจ
  - พูดถึงสิ่งที่กังวล ลังเลใจ
  - พูดถึงขั้นตอนในการเลิกบุหรี่

ASSIST

- Help Patient Obtain Extratreatment Social Support
  - สักคม
  - Smoke Free Home
  - Hotline / Helpline

ASSIST

- Provide Supplementary Materials
  - แนะนำหน่วยงานที่ให้บริการและข้อมูลเพื่อช่วยผู้ป่วยในการอดบุหรี่ ที่ผู้ป่วยสามารถเข้าถึงได้ง่าย
- Pharmacotherapy
  - ช่วยให้เลิกบุหรี่ได้อย่างไร
  - ลดอาการถอนยาได้อย่างไร

ARRANGE

- ติดตามผล / ติดต่อผู้ป่วย
  - ตัวผู้ป่วย
  - โทรศัพท
- ป้องกันการกลับไปสูบยาซ้ำ
- First Follow Up
  - ภายใน 1 สัปดาห์แรก

ARRANGE

- Second Follow Up
  - ภายใน 1 เดือนแรก
- แสดงความยินดีกับความสำเร็จ
- กรณีล้มเหลว
  - ไม่ควรตำหนิ หาสาเหตุและวิธีแก้ไข
- ประเมินผลการรักษา / พิจารณาการส่งต่อการรักษาขั้นต่อไป

อาการถอนบุหรี่

การแก้ไข

อาการเครียด สับสน
กระสับกระส่าย

ควรพักผ่อน เดินเล่น หายใจลึกๆ
นอนแช่น้ำอุ่น บอกผู้อื่นว่าตัวเองเลิกบุหรี่แล้ว

ไม่มีสมาธิ

พัก เดินเล่น

นอนไม่หลับ

งดกาแฟ หรือเครื่องดื่มที่มีคาเฟอีน
พักผ่อนบนเตียง

อาการก่อนบุหรี

การแก้ไข

ปวดศีรษะ

ออกกำลังกาย พักผ่อน
ดื่มน้ำมากๆ ใช้น้ำเกลือ

ท้องผูก

กินผักผลไม้มากขึ้น ดื่มน้ำมากๆ
ออกกำลังกาย

อยากอาหารมากขึ้น

คุมอาหาร กินอาหารครบถ้วน
ออกกำลังกาย

การประเมินระดับการติดนิโคติน

Fagerstrom Test for Nicotine Dependence

- หลังตื่นนอนตอนเช้า คุณเริ่มสูบบุหรี่หรือมวนแรกเมื่อใด
  - ภายใน 5 นาที (3 คะแนน)   5-30 นาที (2 คะแนน)
  - 31-60 นาที (1 คะแนน)   นานกว่า 60 นาที (0 คะแนน)
- คุณรู้สึกยากลำบากในการไม่สูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่หรือไม่
  - รู้สึกลำบาก (1 คะแนน)   ไม่รู้สึกลำบาก (0 คะแนน)
- บุหรี่มวนใดที่คุณรู้สึกว่าไม่อยากเลิกมากที่สุด
  - มวนแรกในตอนเช้า (1 คะแนน)   มวนอื่น ๆ (0 คะแนน)
- สูบบุหรี่วันละกี่มวน ≤ 10 มวน (0 คะแนน)   11-20 มวน (1 คะแนน)
21-30 มวน (2 คะแนน)   31 มวนขึ้นไป (3 คะแนน)

Fagerstrom Test for Nicotine Dependence (ต่อ)

- คุณสูบบุหรี่จัดในช่วง 1 ชม.แรกหลังตื่นนอนมากกว่าเวลาอื่นของวัน
ใช่ (1 คะแนน)   ไม่ใช่ (0 คะแนน)
- ขณะเมื่อคุณป่วยต้องนอนอยู่บนเตียงเกือบตลอดเวลา คุณต้องการสูบบุหรี่หรือไม่   ใช่ (1 คะแนน)   ไม่ใช่ (0 คะแนน)

<i>Score</i>	<i>Rating</i>
≥ 6	High dependence
5	Medium dependence
≤ 4	Low dependence

ยาช่วยเลิกบุหรี่

First-line pharmacotherapies

- **Bupropion SR**
- **Varenicline**
- **Nicotine gum**
- **Nicotine patch**

Two second-line pharmacotherapies

- **Clonidine**
- **Nortriptyline**

Pharmacotherapies

Nicotine replacement therapy[NRT]

1.Nicotine transdermal patch

– ข้อดี

- ใช้ง่าย ผลข้างเคียงน้อย
- สามารถออกกำลังหรือทำงานได้ตามปกติ

– ข้อแนะนำในการใช้

- ควรหยุดสูบบุหรี่ระหว่างการใช้อย่า

“ยาช่วยเลิกบุหรี่”

คือ นิโคตินทดแทนในรูปของ
หมากฝรั่งนิโคตินและแผ่นปะนิโคติน

หลักการของทั้งหมากฝรั่งและแผ่นปะนิโคติน คือ
การให้นิโคตินแก่ร่างกายในขนาดต่ำๆ เพื่อระงับอาการขาด
นิโคตินแล้วค่อยๆลดขนาดยาลงเรื่อยๆจนหมด

NRT: Nicotine Patch

- แผ่นแปะนิโคติน มี 3 ขนาดคือ 10,20,30 ตารางเซนติเมตร (ปลดปล่อยนิโคตินวันละ 7,14,21 มิลลิกรัม)
- 1 แผ่นใช้ได้ 24 ชั่วโมง
- ผู้ที่สูบไม่เกินวันละ 1 ซองให้เริ่มใช้ขนาด 20 ตารางเซนติเมตร ถ้าสูบเกินกว่านั้นให้ใช้ขนาด 30 ตารางเซนติเมตร
- เริ่มแปะจากขนาดที่ใกล้เคียงกับที่สูบ 3-4 สัปดาห์ แล้วเปลี่ยนไปใช้ขนาดที่อ่อนกว่า

NRT: Nicotine Patch

□ ขนาดที่ใช้

- สูบ ≤ 20 มวน/วัน

- ใช้ **20** ตารางเซนติเมตร **8** สัปดาห์

- ใช้ **10** ตารางเซนติเมตร **4** สัปดาห์

- สูบ > 20 มวน/วัน

- ใช้ **30** ตารางเซนติเมตร **4** สัปดาห์

- ใช้ **20** ตารางเซนติเมตร **4** สัปดาห์

- ใช้ **10** ตารางเซนติเมตร **4** สัปดาห์

□ ติดแผ่นแปะ **24** ชม ยกเว้นนอนไม่หลับหรือฝันร้าย

□ การติดแผ่นยาควรเปลี่ยนที่ติดทุกวันเพื่อป้องกันการระคายเคืองผิวหนัง **ไม่ควร** ติดซ้ำภายใน **1** สัปดาห์

NRT: Nicotine Patch

- ให้ติดแผ่นยาไว้บนผิวหนังส่วนที่เรียบๆไม่เป็นรอยพับ ไม่มีขน ไม่มีบาดแผล ไม่มีมัน ตลอด 24 ชั่วโมง แม้จะอาบน้ำ
- ต้องหยุดบุหรี่ก่อนและระหว่างใช้แผ่นติดผิวหนังนิโคติน
- ควรติดแผ่นยาทันทีที่ตื่นนอนในวันที่จะหยุดบุหรี่
- อย่าลืมหาล้างมือหลังแปะแผ่นยา
- ไม่ตัดแผ่นยาเพื่อปรับขนาด

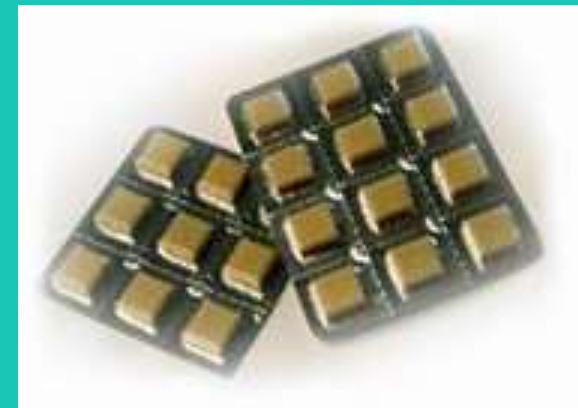
NRT: Nicotine Patch

- อาการข้างเคียง: Local skin irritation (50%)
- อาการข้างเคียง: insomnia (23%), abnormal dreams, headache
  - ผลต่อการนอนนี้มักหายไปภายใน 2-3 วัน
  - ถ้ามีอาการนอนไม่หลับ หรือฝันร้าย ให้ดึงแผ่นยาออกก่อนนอน

NRT: Nicotine Gum

- Nicotine จะถูกปลดปล่อยออกมาช้า ๆ ขณะเคี้ยว และดูดซึมผ่าน oral mucosa ได้ดี
- หมากรั๊งนิโคติน มีขนาด 2 และ 4 มิลลิกรัม
- ให้ระดับนิโคตินสูงสุดในเลือดภายใน 15-30 นาที
- เป็น sugar free ขนาดที่มีใช้ คือ
  - 2 mg : < 25 มวน/วัน
  - 4 mg : $\geq$ 25 มวน/วัน

NRT: Nicotine Gum

- หยุดบุหรี่ขณะใช้ Nicotine gum
- วิธีบริหารยา
  - สัปดาห์ **1-6** ใช้ **1** ชิ้น ทุก **1-2** ชั่วโมง หรือเมื่อรู้สึกอยากสูบบุหรี่
  - สัปดาห์ **7-9** ใช้ **1** ชิ้น ทุก **2-4** ชั่วโมง หรือเมื่อรู้สึกอยากสูบบุหรี่
  - สัปดาห์ **10-12** ใช้ **1** ชิ้น ทุก **4-8** ชั่วโมง หรือเมื่อรู้สึกอยากสูบบุหรี่
  - สามารถปรับขนาดตามความทนและการตอบสนองของผู้ป่วยได้
- ขนาดยาสูงสุด
  - ขนาด **2** มิลลิกรัม ให้ใช้วันละไม่เกิน **30** ชิ้น
  - ขนาด **4** มิลลิกรัม ให้ใช้วันละไม่เกิน **15** ชิ้น

NRT: Nicotine Gum

Chewing technique

- เคี้ยวช้า ๆ จนได้รสเผ็ดซ่า แล้วหยุดเคี้ยว
- อมหมากฝรั่งไว้ระหว่างกระพุ้งแก้มและเหงือก จนรสซ่าหายไป
- ทำเป็นระยะสลับกัน อย่างต่อเนื่อง 30 นาที จะให้การดูดซึมช้าแต่คงที่

Nicotine Replacement Therapy (NRT)

□ ห้ามใช้ในกรณี

- Life threatening arrhythmias /
- During the immediate post-MI (within 2-4 weeks), stroke
- Active temporomandibular joint disease
- Atopic, eczematous dermatitis (for the nicotine patch)

□ ใช้ด้วยความระมัดระวังในผู้ที่มีประวัติ:

- โรคหัวใจและหลอดเลือด, hypertension, hyperthyroidism, DM, active PUD

Non-nicotine pharmacotherapy of smoking cessation

□ Bupropion sustained release

- ลดการเก็บกลับ ของ dopamine และ norepinephrine ในสมอง ทำให้ไม่ค่อยเกิดอาการขาดนิโคติน เมื่อหยุดสูบบุหรี่
- ขนาดยา: เริ่มด้วย 150 mg QAM x 3 days, เพิ่มเป็น 150 mg bid x 7 - 12 weeks (ห่างกันอย่างน้อย 8 ชม.)
- ให้ผู้ป่วยเริ่มรับประทานยา ก่อนวันที่ผู้ป่วยกำหนดไว้ว่าจะหยุดสูบบุหรี่ 1-2 สัปดาห์ (ใช้เวลากว่ายาถึง steady state)
- อาหารไม่มีผลต่อการดูดซึมยา

Bupropion SR (Quomem)

- มีรูปแบบ slow release (150 mg) - กลืนทั้งเม็ด
- อาการไม่พึงประสงค์: นอนไม่หลับ กระวนกระวาย ปากคอแห้ง ปวดศีรษะ มือสั่น
- ข้อห้ามใช้: ผู้ป่วยโรค Bulimia หรือ anorexia nervosa, ผู้ป่วยโรคลมชัก, ผู้ที่ใช้ยา Monoamine Oxidase Inhibitor

Bupropion SR

- ระวังการใช้ใน: ผู้ที่มีประวัติ head trauma, ผู้ที่ได้รับยาลด seizure threshold (Tricyclic antidepressant, theophylline, alcohol, antipsychotics, tramadol), severe hepatic cirrhosis, ผู้ที่ withdrawal จาก alcohol หรือ benzodiazepine
- ไม่ใช้เกิน 300 mg/day
- สามารถใช้ร่วมกับ NRT ได้

Non-nicotine pharmacotherapy of smoking cessation

□ Nortriptyline (TCA)

- ขนาดที่ใช้ 25-150 มิลลิกรัมต่อวัน
- ผลข้างเคียง: ง่วงนอน, ปากคอแห้ง , ท้องผูก , หัวใจเต้นเร็ว, วิงเวียน
- เริ่มใช้ยา 10--28 วันก่อนวันเลิกบุหรี่ และใช้ติดต่อกัน 6-12 สัปดาห์
- ระวังการใช้ในผู้ป่วยโรคหัวใจและหลอดเลือด ต่อมลูกหมากโต ลมชัก
- ห้ามใช้ร่วมกับยา MAOIs

Non-nicotine pharmacotherapy of smoking cessation

Varenicline

- MOA: partial nicotinic acetylcholine receptor agonist, binding specifically to the alpha 1 beta 2 receptor**
- Stimulates dopamine release-pleasurable effects of nicotine**
- Declined sense of satisfaction with smoking**
- Oral administration**
- Half life of 17-30 hours**

Dosing

- Days 1-3: 0.5 mg once daily**
- Days 4-7: 0.5 mg twice daily**
- Week 2-12: 1 mg twice daily**
- Patient can receive an additional 12 weeks of treatment if smoking cessation not obtained or danger of relapse**
- 37.3% quit rate with 1 mg once daily, and 48.0% quit rate with 1 mg twice daily**

Tolerability

Side effects

- **Nausea, headache, vivid dreams**
- **Average weight gain 2.37-2.89 kg in 12 weeks**
- **Psychiatric side effects**
- **Not advised in bipolar disorder or schizophrenia**
- **Use with caution in patients w/ renal impairment**

Varenicline vs. other treatment options

□ Varenicline vs. SR bupropion

- Quit rates at weeks 9-12 were 44.0% for varenicline, 29.5% bupropion
- Quit rates at weeks 24 and 52 continued to show varenicline more effective

□ Bupropion vs NRT

- Bupropion was found to be more effective than NRT at the 3 month and 1 year mark